

Ruoppauksiin ja niittoihin liittyviä neuvoja

Vesilain mukaisen luvan tarve (ilmoitus ei riitä)

Yli 500 m³ ruoppauksen tekeminen edellyttää aina aluehallintoviraston (AVI) luvan hakemista. Pienempikin toimenpide voi tarvita luvan, jos hankkeesta aiheutuu vesilaissa tarkoitettuja haitallisia seurauksia yleisesti vesiympäristölle yksityiselle, joka ei anna toimenpiteelle kirjallista suostumusta.

Ilmoittaminen (ruoppaus- ja niittoilmoitus –lomake)

Vesilain mukaan ruoppauksesta ja kasvillisuuden niitosta on ilmoitettava ELY-keskukselle ja vesialueen omistajalle 30 vrk ennen toimenpiteen suorittamista.

Vesialue on usein yhteisomistuksessa (osakaskunta). Yhteisöllä voi olla nimettynä henkilö, jolla on valtuudet hoitaa yhteisen alueen asioita. Vesialueen omistajan tiedot (kiinteistön nimi ja RN:o) saa selville maanmittaustoimistosta. Vesialueen omistajan "jäljille" pääsee mahdollisesti myös kalastuslupien myyjän kautta.

Ruoppauksen toteuttaja on vastuussa hankkeen lainmukaisuudesta ja aiheuttamistaan haitallisista seurauksista. Ongelmien ja riitojen välttämiseksi on hyvä keskustella ja sopia hankkeesta lähinaapureiden ja vesialueen omistajan kanssa.

Ruoppaustoimenpiteet tulee aina suunnitella ja toteuttaa huolellisesti, jotta mahdollisista ympäristöhaitoilta ja naapuririidoilta vältytään. Ruoppauksessa ja läjitysmassojen sijoituksessa tulee erityisesti ottaa huomioon luonto- ja vesiympäristö maisema-arvoineen.

Ilmoituksen perusteella luvan tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Lupa vaaditaan, jos toimenpiteistä voi aiheutua haittaa esimerkiksi luonnolle tai kalakannoille. Alle hehtaarin kokoisen luonnontilaisen kaltaisen lammen sekä merenrannoilla alle kymmenen hehtaarin kokoisen luonnontilaisen kaltaisen fladan ja kluuvijärven luonnontilan vaarantaminen on aina kiellettyä ilman aluehallintoviraston lupaa.

Ennen ruoppausta tai niittoa

Kohteen perustiedot

Selvitä omistamasi alueen rajat ennen kaikkea vesistöön nähden. Jos tonttisi edustalla on vesijättöä, se ei kuulu tilaan, ellei sitä ole lunastettu.

Selvitä omistamasi alueen rajat ennen kaikkea vesistöön nähden. Suorita kohteessa mittauksia (syvyysuhteet ja ruoppausalueen ja -syvyyden määrittäminen). Selvitä vedenkorkeuden vaihtelut. Oleellinen vedenkorkeustieto on keskivesi (= pitkän ajan keskimääräinen vedenkorkeus, MW), joka määrittää maa- ja vesialueen välisen rajan (= rantaviiva). Ylin vedenkorkeus on oleellinen, kun valitaan ruoppausmassojen läjityspaikkaa. Jos tonttisi edustalla on vesijättöä (entistä vesialuetta, joka on pysyvästi muuttunut maa-alueeksi), se ei kuulu tonttiin, ellei sitä ole lunastettu.

Selvitä alueella olevat **luontoarvot** ja ota huomioon myös luonnonsuojelulain rauhoitussäädökset, kuten:

- rauhoitettujen eläinten häiritseminen lisääntymisaikana ja niiden pesien vahingoittaminen on kielletty.

**Tietoja vedenkorkeuksista, vedenlaadusta ja luontoarvoista saatavana:
www.ymparisto.fi > Palvelut ja tuotteet > OIVA**

Varmista, että ruoppausalueella ei ole **putkia tai kaapeleita**.

Selvitä kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta, tarvitseeko ruoppaus tai läjitys maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia lupia

Pyydä tarjousta useammalta sellaiselta urakoitsijalta, joka on tehnyt onnistuneita ruoppaushankkeita aikaisemmin. Käy tarvittaessa tutustumassa onnistuneisiin kohteisiin. Pyydä urakoitsijan käymään paikalla ennen tarjouksen tekemistä.

Vastuu työn toteutuksesta ja valvonnasta sekä mahdollisista haitoista on ruoppaus-työn teettäjällä. Riittävällä ammattitaidolla tehty kunnollinen työn suunnittelu vähentää haittojen syntymistä.

Hankkeen toteuttaminen

Työn ajankohta

Pyri ajoittamaan työ siten, että ympäristölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Paras ajankohta ruoppauksen toteuttamiseen on syksy ja talvi. Samentumisen ja muiden ruoppauksesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi ruoppaustyö tulisi ajoittaa virkistyskäyttökauden ulkopuolelle. Lintujen pesintäaikoja ja kalojen kutuaikoja on vältettävä. Ruopata voi pääsääntöisesti 1.9.–30.4 välisenä aikana. Jos linnustolle tai kalastolle ei aiheudu haittaa, voi ruopata vielä toukokuussa. Suojelu-, Natura- ja muilla linnuston kannalta merkittävillä alueilla työaika on 1.10.–31.3.

Pieniin ruoppauksiin syksy tai varhainen kevät sopivat hyvin, koska silloin vedenpinnat ovat järvisä yleensä alhaalla ja työ on helpompaa. Isommat ruoppaukset on suositeltavaa tehdä talviaikaan jään päältä, jos jää ja maapohja kantavat kaivumasojen kuljetuskaluston. Merialueilla jään kantavuus ei yleensä salli isompia ruoppauksia.

Työssä on syytä pyrkiä siihen, että ruopattu alue syvenee ulapalle päin, jotta ei synny lietettä keräävää kuoppaa. Ruopatun alueen sivuluiskat eivät saa jäädä pystysuoriksi, vaan ne tulee luiskata maalajin edellyttämään kaltevuuteen. Muuten aiheutuu tarpeetonta vesialueen samentumista.

Ruoppausmassojen sijoittaminen ja vesiympäristön huomioiminen

Ruoppausmassoja ei saa läjittää toisen maa-alueelle tai vesijätölle ilman omistajan suostumusta, eikä vesialueelle ilman aluehallintoviraston lupaa. Ruoppausmassojen asianmukainen läjitys tulee varmistaa, jotta ne eivät pääse takaisin vesistöön tulvan, aallokon tai sateen aikana. Läjitysalue ja työstä aiheutuneet jäljet on siistittävä ympäristöön sopivaksi. Irronnut kasvillisuus tulee kerätä pois vesistöstä ja sijoittaa asianmukaisesti.

Ruoppausmassoja ei tule lainkaan läjittää vesialueelle, mutta myös rantavyöhykkeen luontoarvot tulee ottaa huomioon ruoppauksessa ja massojen läjityksessä. Massoja ei tulisi läjittää esim. luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksellisille rantaniityille ja rantaluhdille. Hyvin monet järvien-, jokien- ja merenrantojen rantavyöhykkeen

luontotyyppit ovat lisäksi uhanalaisia. Rannoilla voi esiintyä myös uhanalaisia lajeja. Vesiympäristöön kuuluvilla rantavyöhykkeillä voi olla tärkeä merkitys kalojen kutualueena. Luontoympäristöä vahingoittava läjitys on yleensäkin vesilain haitan minimointisäännöksen vastainen ja se voi olla vesilain luvanvarainen toimenpide, vaikkei ruoppaustyö muutoin lupaa tarvitsisikaan.

Massoja ei saa läjittää luonnonsuojelu- tai Natura-alueelle, eikä arvokkaille perinnetooppialueille. Kaunista rantapuustoa ei ole syytä tuhota läjittämällä massoja puun juurille. Läjitysalue on siistittävä ympäristöön sopivaksi. Vesialueen täyttäminen ei muodosta vesijättöä, vaan se on mahdollisesti luvaton toimenpide. Vesijätölle ei yleensä muutenkaan pitäisi läjittää ainakaan ilman asianmukaista eroosiosuojausta.

Vesilain yleinen haitan minimointisäännös (2:7 §) edellyttää, että hankkeesta ei saa aiheutua vältettävissä olevaa ja hankkeen tarkoituksen kannalta tarpeetonta haittaa.

Ruoppauksen haitat ja niiden välttäminen

Matalat rannat ja niihin usein liittyvät tulva-alueet ovat monimuotoisia elinympäristöjä, joiden lajisto voi kärsiä ruoppauksista tai kadota niiden takia kokonaan. Ruoppaus-toimenpiteistä voi aiheutua myös veden samentumista, ravinteiden vapautumista pohjasedimentistä veteen, kalojen kutualueiden tuhoutumista, ranta-alueiden syöpy-mistä ja sortumista sekä maiseman rumentumista. Ympäröi kohde tarvittaessa suoja-verhoilla.

Pohjan peittäminen

Usein ruoppaukseen liittyy ruopatun alueen peittäminen suodatinkankaalla ja/tai soralla tai hiekalla. Peittämistä tehdään varsinkin kun ruoppauksen seurauksena esille tulee samentumista aiheuttavaa hienoainesta, kuten savea. Alueen peittäminen tulee tehdä ympäröivää pohjaa mukaillen, jotta pohjaan ei synny kuoppaa eikä kohoumaa. Vesialueen täyttämiseen rannan omistajalla ei ole oikeutta, joten toimenpiteiden lainmukaisuus tulee erikseen varmistaa tai hakea lupa.

Ruoppausmenetelmät

Ruoppaus suoritetaan yleisimmin kaivinkoneella. Pitkäpuomisilla koneilla ruoppaus voidaan tehdä rannalta käsin. Pyydä tarjousta useammalta sellaiselta urakoitsijalta, joka on tehnyt onnistuneita ruoppauksia aikaisemmin. Käy tarvittaessa tutustumassa kohteisiin. Pyydä urakoitsijaa käymään paikalla ennen tarjouksen tekemistä.

Pohjaliejun poistoon voi joskus käyttää myös imuruoppauskalustoa, mutta se ei yleensä ole käytännössä mahdollista, koska imuruopattu massa on erittäin vesipitoista. Imuruoppausta käytettäessä on oltava riittävä allas, johon liete pumpataan. Lietettä kertyy noin 10–20-kertainen määrä ruopattavaan tilavuuteen verrattuna. Viipymän (hienoaineksen laskeutumiseen seisovassa vedessä kuluva aika) tulee olla riittävä, jotta lietettä ei pääse valumaan takaisin vesialueelle. Imuruoppauskohteissa on tilaa-
jan syytä olla paikalla koko työn ajan.

Työssä on syytä pyrkiä siihen, että ruopattu alue syvenee ulapalle päin, jotta ei synny lietettä keräävää kuoppaa. Ruopatun alueen sivuluiskat eivät saa jäädä pystysuoriksi, vaan ne tulee luiskata maalajin edellyttämään kaltevuuteen.

Tontin ja vesialueen välinen raja

Maa-alueen (rannan) ja vesialueen ”juridinen” raja kulkee vesialueen keskivedenkorkeudessa. Poikkeuksen tähän tekevät ne järvet, joiden keskivedenkorkeus on säädetty lupakäsittelyssä.

Vesirakennushankkeissa tulee pyrkiä säilyttämään rannan luontainen muoto ja sen sijainti. Merkittävät toimenpiteet rannassa saattavat edellyttää myös esimerkiksi maisematyöluvan.

Vesilaissa on säädetty toimenpiteistä ja rakenteista (ruoppaus, laituri...) joita voidaan suorittaa vesialueella, vaikka ei vesialuetta omistaisikaan. Rannan edessä saattaa olla kaistale vesijättöä, jonka omistaa vesialueen omistaja. Alue on tietyin edellytyksin rannanomistajan lunastettavissa.

Vesijättö on entistä vesialuetta, joka on pysyvästi muuttunut maa-alueeksi. Vesialueen täyttäminen ei muodosta vesijättöä, vaan täyttö on mahdollisesti luvaton toimenpide. Toisen omistamalle vesijätölle ei saa läjittää ilman alueen omistajan suostumusta. Vesijätölle ei yleensä muutenkaan pitäisi läjittää ainakaan ilman asianmukaista eroosiosuojausta.

Rannan täyttöjä tai pengerryksiä ei voida tehdä yhteiselle tai toisen vesialueelle ilman omistajan suostumusta. Muutoinkaan niitä ei ruoppaustöiden yhteydessä tulisi lainkaan tehdä ja joka tapauksessa niihin on lähtökohtaisesti haettava vesilain mukainen lupa aluehallintovirastolta. Edellä mainituilla kaava- ym. alueilla tarvitaan täyttöihin myös kunnan maisematyöluva. Erityisesti on huomattava, että vesijättöä ja vesialuetta täyttämällä ei voida suurentaa tilaan tai tonttiin kuuluvaa maa-alueita. Täyttäminen ei aiheuta muutosta omistussuhteisiin, sillä täyttöalue jää aina vesijätön tai vesialueen omistajan omistukseen.

Ruoppamiseen liittyviä vesilain säännöksiä:

Haitan poistaminen (ruoppaus, niitto): Vesilaki 2:6 §

Ilmoittamisvelvollisuus: Vesilaki 2:15 §, Valtioneuvoston asetus 4:30 §

Hankkeen vaikutuksiin perustuva luvantarve: Vesilaki 3:2 §

Hankkeen ehdoton luvantarve: Vesilaki 3:3 §

Haittojen minimointivelvoite: Vesilaki 2:7 §